

ein vakran deyða

Kongavitjanin í 1874

I året 1874 skulde der være stor fest i Thorshavn.

Anledningen var, at Kong Christian den 9de vilde besøge Thorshavn. Han vilde blive den første konge, der aflagde besøg på Færøerne og den kongetro befolkning glædede sig meget til besøget. Min mand (Jens Christian Evensen, prestur á Viðareiði og seinni próstur) og jeg rejste ind til byen for at se på kongestadsen.

Fader, der var en meget kongetro mand, var meget optaget af det tilstundende besøg. Det ansås for en selvfølge, at fader, som Thors-havns lærer og som formand for borgerrepræsentationen, skulde holde modtagelsestalen for kongen, men da han ikke var rask (han led jo så meget af åndenød) undslog han sig for det. Man vedblev dog at trænge ind på ham, og da til sidst selve amtmanden, Finsen, også opfordrede fader til at tale, måtte han love det.

Endelig oprandt den 25. juli. Thorshavn havde gjort, hvad der kunde gøres for at gøre kongemotagelsen festlig. Der var med store bekostninger opført en ny landgangsbro med ærespørt.

Flagene vejede fra alle huse og oppe fra den lille fæstning ”skansen” (der stammede fra den færøske søhelt – under Fr. II, Magnus Heinesøns dage). Endelig ved middagstid kom fregatten ”Jylland” med kongen. I samme nu var ”Jylland” omringet af en mængde færøske både, hver båd med ca. 8 mand ombord og alle var de smykkede med Dannebrog.

Disse både skulde danne æresescorten ved landgangen i Thors-havn, deres antal voksede hvert øjeblik, så der vistnok til sidst var en 40 stykker. Dog var der ikke mange både fra Thorshavn imellem, da byens folk jo vilde modtage kongen ved landgangsbroen. Kongen gik ombord i kongechaluppen og roedes ind mod byen, med bådene efter og omkring sig og fra skansen blev der skudt kongesalut med de gamle kanoner.

Jovist var det en festdag! – Dengang vi derhjemme kunde høre, at folk råbte: ”Nu kommer kongeskibet”, kom fader sådan til

Andreas C. Lützen gjørdist ein av teimum bestu dønunum, sum eru komnir til Føroyar

Andreas giftist við Evu Mariu, sum var systir Magnus Jacobsen. Tiskil var hon systkinabarn Jacob Jacobsen Baja, sum giftist við Sigu á Kamarinum, og hava tey verið umrødd í hesum teigi

at ryste. ”Du er da vel ikke nervøs, fader?” spurgte jeg. ”Du er jo så vant til at tale.” – ”Det er ikke sådan at tale for sin konge”, sagde fader nervøst, han rystede sådan på hænderne, at han nær aldrig havde fået sat sine manchetknapper i. Endelig var vi færdige og gik ned ved den nye kongebro, hvor talen skulde holdes. Fader tog plads foran, min mand og jeg stod lidt bagved. Moder var gået ind i et hus for bedre at kunne se. –

Doyði við kongsins hond í síni

Da kongechaluppen kom sejlen-de ind mod broen, viftede folk med lommetørklæder og råbte hurra og hurra i en uendelighed. Endelig steg kongen i land, og min fader begyndte velkomsttalen. Fader var meget bevæget, medens han talte. Stemmen blev svagere og svagere. Jeg ved ikke, om han nåede enden med talen, men bevægelsen truede med at overvælde ham. Kongen tog da resolut faders hånd i sin og sagde ham tak for den smukke tale.

Fader bøjede sig, jeg troede det var for kongen, men så var der en ung mand, der tillige med min mand greb fader, der pludselig sank sammen. Man troede, at fader var besvimet, og han blev båret ind i et hus i nærheden (i Geil). Kongen og prins Valdemar fulgte med, og der blev sendt bud til moder om at komme, da fader var besvimet.

Der kom straks to læger, men der var ikke noget at gøre. Fader var død af hjerteslag, død med sin konges hånd i sin, og det var den skønneste død, han kunde få.

Fader holdt meget af kongen og kongefamilien.

Kongen var meget bevæget over faders død, og han søgte straks at mildne ulykken. Han spurgte, om der var uforsørgede børn. Moder fik ikke pension. Kongen tilbød af sin egen lomme at betale moder 400 om året, om det var rigsdaler eller kroner, husker jeg ikke. Det var jo mange penge dengang og en stor hjælp for moder, der fik dem ligeså længe, hun levede. (Hon doyði tó longu í 1877).

Da min fader blev begravet,

talte min mand, og der havde aldrig været en så stor begravelse i Thorshavn. Efter begravelsen rejste min mand og jeg hjem. Der blev senere af venner og bekendte rejst en stor smuk gravsten på faders grav.

Moder flyttede over til min broder Jacob og boede hos ham til sin død. Det var en sørgelig afslutning på kongemotagelsen, som vi alle havde glædet os så meget til. Senere blev der rejst en stor mindesten i anledning af kongebesøget (Kongaminnið). I året 1877 døde moder, det varede lidt inden budskabet nåede mig, og jeg kunde desværre ikke nå at komme med til begravelsen.

Vi børn købte nede i Danmark en stor sten, magen til den der stod på faders grav og den lod vi så sætte på moders grav.

Børnini sluppu at tosa føroyskt til próvtøkur í 19. øld

Tórshavnar Skúlasøga hjá Jens Marius Hentze hevur eisini eina positiva lýsing av hesum merkis-manni. Skrivað verður millum annað:

A. C. Lützen var ógvuliga virkin og nógv umhildin av havnarfólki, bæði høgum og lágum og ikki minst av børnunum. Uppgávan at vera einsamallur lærari má hava verið ómetaliga trupul. Men kortini hevði hann stundir at taka sær av so mongum uttan fyri skúlatíð t.d. sjónleiki og øðrum mentunaryrksemi. Harumframt var hann eisini keypmaður í einum húsum sunnan fyri Doktara-grund.

För lærarin út fyri dyr, mundi hann mangan kenna prikan í bakið av kólandi embætismann-eygum, sum gjølla fylgdu hvørjum spori, serliga tá hann var ein frælslyntur maður, sum eisini var uppi í politikki. Eitt var Dahlerup, men teir ið aftaná komu vóru heldur ikki so týðligir.

Tað gav at býta ein dagin, stutt eftir at grind var deyð í Havn. Tá legði Holten amtmaður í kroyið á honum, tá teir hittust á Áarvegnum. Orsøkin var, at Lützen hevði givið elstu børnunum frí at fara í grind uttan at skrivligt loyvi var givið frammanundan. Amtmað-

urin kravdi skrivliga frágreiðing og umbering. Frágreiðing fekk hann, men ikki nakra umbering. Tað var vanligt at geva børnunum frí, so tey kundu hjálpa til at fáa grindina til sættis.

A.C. Lützen var lærari í Havn í 36 ár. Hann skilti føroyskt talumál og loyvdi børnunum at tosa tað, eisini til próvtøkurnar, men frálæran var kortini á donskum.

Eftirmælið sum Tórshavnar Skúlasøga gevur A. C. Lützen er, at ”flestu havnarfólk mundu sanna, at eftirsjón (saknur) var í gamla Lützen, hóast hann viðhvørt kundi vera bæði strangur og brályntur.”

Hann var eisini við til at byrja læraraskúlan, har tikið verður til hansara innsats. Her gjørdist hann eisini lærari.

Ærumeiðing: Dóttirin var við barn..

Høgni Djurhuus, sonur Esther og Johan, eigur fleiri gomul skjøl hjá oldurabbanum. Her er onkur áhugaverd søga eisini. Eitt av skjølunum vísir, at A. C. legði sak um ærumeiðing móti Jacobsen presti, sum vígdi dótrina Onnu til Jens Christian Evensen. Prestur hevði lopið út í orð, at Anna var við barn, tá ið hon var gift. Hetta kundi vera nóg galið, men var tó serliga álvarsligt, tí brúðgómurin var jú prestur! Men tíðin kom so eisini at avsanna hesi leysatíðindi.

Bakarin Andrias Samuelsen í Horni var uppkallaður eftir A. C. Lützen. Hann æt Andreas Christian og var føddur í 1874, sama ár sum navnin doyði.

Sigast kann, at A. C. Lützen kom at hava stóran týðning fyri okkara samfelag, og tað sama kann eisini sigast um hansara nógvu eftirkomarar.

Komandi partur

Í komandi parti fara vit at hoyra um Petru f. Müller, og Jens Olsen, sum var ein av okkara fremstu vinnulívsmonnum um næstseinasta aldarskifti. Sum ískoyti til greinina um Johan W. Restorff skal verða nevnt, at sonur hansara Bent var giftur við Ingibjörg, sum fyri kortum er deyð.

Mynd frá 1856. Fremst eru húsini í Baianstovu, haðani Eva var ættað. Næst við eru húsini í Geil. Tey eru í vinkul. Millum hesi húsuni var heiðurportrið fyri kongi. Tað var her A. C. Lützen small deyður niður, tá ið hann hevði hildið talu fyri kongi

Hetta er almúguskúlin, har Andreas Christian var lærari í 36 ár